

انگلیس و تسخیر هرات

۲۷ آبان ۱۳۹۵ ساعت ۷:۵۰

امیر دوست محمد خان بارکزایی، حاکم قندهار، با پیشرفت سیاست انگلیس در افغانستان مخالف بود و میل داشت به همدستی و کمک ایران همیشه خود و اولادش بر افغانستان حکومت کنند. انگلستان برای جلوگیری از مقاصد امیر دوست محمد خانیکه از عمال خود سر ویلیام ماگناتن را به همراهی شاه شجاع الملک (شاه شجاع) پسر تیمور شاه دران، که از دشمنان دیرین خاندان بارکزایی افغان بود، با ۲۰/۰۰۰ سپاهی هندی و افغانی به قندهار روانه کرد

جوان و تاریخ- کشکول



هنگامی که محمد شاه برای سرکوبی یاغیان فارس و اصفهان عازم جنوب ایران بود و مقدمات طغیان آقا خان محلاتی فراهم می شد، حکومت انگلیسی هند دست بر روی افغانستان گذاشت و درصدد برآمد که امرای محلی را با مقاصد خود همراه کند. امیر دوست محمد خان بارکزایی، حاکم قندهار، با پیشرفت سیاست انگلیس در افغانستان مخالف بود و میل داشت به همدستی و کمک ایران همیشه خود و اولادش بر افغانستان حکومت کنند. انگلستان برای جلوگیری از مقاصد امیر دوست محمد خانیکه از عمال خود سر ویلیام ماگناتن را به همراهی شاه شجاع الملک (شاه شجاع) پسر تیمور شاه دران، که از دشمنان دیرین خاندان بارکزایی افغان بود، با ۲۰/۰۰۰ سپاهی هندی و افغانی به قندهار روانه کرد. زدوخورد بین شجاع الملک و امیر دوست محمد خان قریب به سه سال (از ۱۲۵۵ تا ۱۲۵۸ هجر) طول کشید و در آن مدت به شرحی که گذشته سیاست مسموم کننده انگلستان پیوسته وسیله ی گرفتاری و سرگرمی محمد شاه را به امور شهرستان های جنوب ایران فراهم می ساخت و او را از توجه به امور افغانستان

بازمی داشت و ضمناً سفرا و نمایندگان سیاسی انگلستان در ایران مرتباً به وسیله‌ی یادداشت و نامه، شاه و صدراعظم بی کفایت او حاجی میرزا آغاسی را از مداخله در امور افغانستان و حمایت از امیر دوست محمد خانکه پیوسته از ایران استمداد می کرد، برحذر می داشتند. بر اثر حملات سخت شاه شجاع به قندهار، امیر دوست محمد خان هواخواه ایران آن شهر را از دست داد و شاه شجاع درانی به سلطنت افغانستان جنوبی رسید. امیر مزبور با فرزندان خود ابتدا به خوارزم رفت و درصدد جلب حمایت خان خوارزم برآمد و چون از او مأیوس گردید، به ایران پناهنده شد ولی برادر او اکبر خان در برابر شاه شجاع الملک مقاومت ورزید و در سال ۱۲۵۷ هجری به کابل حمله برد. در همان اوقات شورش سختی علیه انگلیس ها، که زیر نظر ماگناتن در کابل بسر می بردند، برپا شد. ماگناتن و یکی دیگر از عمال انگلیسی و قریب به ۱۶۰۰ تن از سپاه هندی شاه شجاع در آن شهر و حوالی آن به دست شورشیان و سربازان اکبر خان به قتل رسیدند (شوال ۱۲۵۷ هجر، مطابق با نوامبر ۱۸۴۱ میلادی). حکومت انگلیسی هند، سال بعد یکی از سرداران خود پولوک را با سپاه کافی به کابل فرستاد و در همان موقع که طوایف بلوچ در بلوچستان سر به طغیان برداشته و دعاء و مبلغین سید علی محمد باب در شیراز و اصفهان اسباب گرفتاری دولت ایران را فراهم کرده بودند، سردار انگلیس، کابل را تصرف و قتل عام کرد و عاقبت امیر دوست محمد خان که از حمایت ایران و توجه روسیه ی تزاری طرفی نبسته بود، با مقاصد انگلیس ها موافقت نمود. وزیر نظر عمال انگلیسی در سال ۱۲۵۸ هجری به سلطنت افغانستان برقرار شد و تا سال ۱۲۸۰ هجری که سال وفات اوست بدان سمت باقی بود. پس از استقرار امیر دوست محمد خان در کابل، راه برای پیشرفت سیاسی انگلیس در افغانستان باز شد و حکومت هند انگلیس امیر مزبور را تقویت کرد و او را به فتح و تسخیر هرات و تشکیل حکومت واحد افغانستان تحریک نمود. وقایعی که از سال ۱۲۶۷ تا ۱۲۷۲ هجری یعنی در مدت پنج سال در افغانستان روی داد، نمونه ی بارزی از مداخلات نامشروع و ناروای حکومت هند انگلیس و نشانه ی تصمیم دولت انگلیس به تضعیف ایران و اجرای سیاست استعماری خود در این کشور و سایر نواحی خاورمیانه است. سفرای انگلیس در تهران نه تنها در امور داخلی مداخله کردند، بلکه می خواستند به هر قیمت که باشد دولت ایران را از اعمال حق حاکمیت خود در آن ایالت بازدارند. امیر دوست محمد خان در سال ۱۲۷۲ هجر، سپاهی بزرگ برای تصرف هرات آماده کرد. در همان اوقات صید (سعید) محمد خان ظهیر الدوله ۳ حاکم هرات که دست نشانده ی ایران بود، به دست شاهزاده محمد یوسف خان درانی به قتل رسید و وی برای تحکیم موقعیت خود و مقاومت در برابر دوست محمد خان، حمایت دربار ایران را جلب و از سلطان مراد میرزا حسام السلطنه فرمانفرمای خراسان استمداد کرد. حسام السلطنه ۱۵۰۰ نفر تفنگچی به سرداری سام خان ایلخانی از مشهد به هرات روانه ساخت و به محمد یوسف خان نوشت که در صورت احتیاج سپاه بیشتری به کمک او خواهد فرستاد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetariikh.com/news/۱۹۹۴۹/هرات-تسخیر-انگلیس/>